

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: *Nore- og Fomrodal.*

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: *Vangbu.*Emne: *Høgtidsmat ved f. f.*

Bygdelag:

Oppskr. av: *Havel Vidnes.*Gard: *Vidnes og andre.*(adresse): *Fiskålegg*

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *Både og.*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

A. Fodalen.

SVAR

1. Det har alltid vore skikk her.
2. Her kom og kjem dei enkeltvis.
3. Nei.
4. Narmaste slekta skal kome fyrst, 3. eller 4. dagen. og så hiev. Ingen fast regel. Men dei som er minst i slekt, eller har lengst borte, kjem sist.
5. Ein gong, aldri tale om fleire, utan kanskje for fatigdoms skuld.
6. Kjønegraut var det vanlege fœ. Det skulle vere noko "stykjande". No kan dei kome med allslags mat, middag, småkaker, bløtkake o. s.v.
8. Dei kunne bere grauten også i ei spenne, helst kom dei med hau i ei stor grautaskål, av porselen, innpakket = ha i klede.
9. Nei.
10. Det var kona som gjekk, men

4
kunne ikkje ho, varb andre
av kvinnene send.

11. Her ville dei synest det var
mykje kart om mannen
kom, ja kunde, Herøy, der
brukte mannen å gå med.
Lameis ein stad i Lyfylke.
12. Traktering laub konene frå
av det huset formädde,
gjern av slikt andre
kurer hadde komne
med. Det siste helst no.
Ingen skilnad på gut eller qv.
13. Kjennet ikkje til namn.
14. Ukjent her.
15. Ingen regel her. Held ikkje.
16. Det har nok skifla sterkt,
like frå ca 1900 til no,
Her er dei også byja gje
gaver til barnet i staden.
17. Ikkje fast skikk, Derimot
er det mykje vanleg å gje
gaver til born i slekt eller
nabolag, sjölv om ein
ikkje er fadder medfor
dei.
18. Sjå 16.
19. Det har alltid vere skikk
å halde dåpslag her, med
fadderande. No byd ein andre og.
20. Ja, det og av barnsöl
så vidt eg veit.

21. Kjener ikkje til attfadder-
konene «kom med karg»;
det var i budlaup og kauskje
også i gravøl, det. Men no
er ein beija sende bløt;
kaker i mest alle høve,
budlaup, dāp, gravferd,
gjeburtsdag, o. s. v.

22. Likjent.

23. — " —

B. Fødselsdag.

24. Det vert han viss ikkje
ber. Skuleprotokollar, attestar
o. s. v. viser feil såleis. Dei
la ingen vekt på det. Feira
han ikkje.

25. No er dagene meir på
moden. Dei brukar vanleg å
feire fem- og tiårs skifta i
alle høve.

26. Det er næraste slekta ein
ber, og grannar. Ein kan og
møte opp og ynskje til lukke
med dagen, serleg om det er
ein framstående person.
Konene og andre kvinner kan
slå seg saman om å kome
med mat og trakterment og
gaver og såleis lage til eit
lite gjestebod for å heidre vedk.

4
27. No er det skikk å sende
gaver, også om ein ikkje er
beden. Helst til barn og nær-
maste slektingar.

28. Akjent.

29. Barn får blötkaker med
lys på. Elles vanleg "godemot".

C. Konfirmasjon.

30. Eigeleg feiring av kon-
firmasjonen var her ikkje
før. Det var likevel rekna
for å vera ein høgtids-
dag, og ein alvorssdag for
heile huset, serleg for kon-
firm. sjöl, og for mor og far.
Kauskje hadde dei ekstra bra
mat, og kauskje kom, eller sende
fadderane faddergive. Det var
alt. Men det var ekstra stas
og høgtid med ei kyrkjeferd med
konfirmant.

31. No held dei selskap til overmål,
flure dagar. Det byrja kring
1930, og har auka på etter 1940.

32. Fadderar, nærmaste slekt,
konfirmasjonsdag. Så ein dag
er det skulekameratene,
ein dag grannene, v. s. b.

33. Blötkaker i overmål no.

34. Skikk med gaver, frå

fadderar, slekt, nener, o. s. v.
 35. Ukjent.

D. Bryllup.

36. Det er vanleg at ein har eit festmål når dei forlovede kjem att frå byen der dei har veri og ringa seg. Alltidet er for dei nyforlovede, dei tek inn i haug eller hennar heim. Hitt brukar dei det fiv og.

No vert det visst meir skikk med eit lite forlovelsesgilde.

37. For gjorde dei bytur i ro eller no og seglbåt for å kjøpe inn til brudlaupet. Kjener eit par som for ca 70 år sidan reiste dei ca 40 mil til Bergen for å handle inn til brudlaupet! Dei var åleine.

38. a) Fire mål for dagen:
 frukost, middag, nonn og kveldsmålet. b) Bruaganten sist, ein skikk som har haldi seg til no. Til middag fisk eller kjøt, helst det fyrste. Til frukost og nonn var det brødmål: lefse med smør (smokalefse) og gombe (søst) på, kaker, klungre, "settekaker", "svile", o. s. v.

6
c) Bruragrauten. Elles det som
er nemmt framfor.

d) Ukjent.

39. Kone "kom med korg." Ho
var ca 60 cm eller meir i
diameter, med hantak i
halv sirkelform "burakorg",
utkrita eller målt. Smøri
form, lefse, ^{gomp} kake, o. s. v. Ho
heitle og bryllaupskorg.

40. Smøret måtte vere forma.
Lefsene skulle og vere fint
snika, mest som mønster.

41. Nei, men ein samla inn
mjølk. Ein kom helst med
ho friviljug. Ein kunne og
be om ho. Det galt og grooferd
og fadderskap. og har halde
seg heilt til no. På Alla,
og word for tlesmed, der
gjekk bad tre dagar føre
bryllaupet at no skulle
ein av stad og fiske bryl-
laupsfisk. Stor traktering
når ein kom til bryllaups-
garden med fisken.

42. Ein eldre mann fortel at h.
har høyrst eit slikt uttrykk.

43. Kvinnfolka, husmora sjölv.

44. Alle som kom til bryllaups-
garden skulle ha traktering.

1. d. dei som kom med mat,
mjølk, o. b. v.

46. Kvart brudlaup hadde kjøke-
oneister, som stod for beding,
traktering, synging, og mot-
saking av skålgåvene. Dei skulle
rapast opp. Han rop^{te} ^{og} kytte
av kor mykje kvar la i skåle.
Mater var tillaga på stabburet.
av „stabburskoneene“. Det gjald
serleg brødmater. Der stod
1. d. smivjukkene i rekkje og
rad i ymse former. Fremst
var ei kone som stod
huset nær. Det var lagt
„burabile“ ned att i korgene,
„det skulle dei få som laust
vere heime. Biter var
fyrst lefse, som namnet
kjem av (lefsebiter), gombe,
(søst), brø-graut, buragraut,
kaker, o. b. b.

„Framburskoneene“ bar på
bardel, og av „Kjellarmannen“
styrde øltygna. Han var og
jerne den som hadde
byggja det.

47. Opp til to dagar, i alle
fall for dei mest nærlekte.

48. Ja, det er brukt.

49. Ja, det er brukt av dei fleste som ikkje vil halde bryllaup.

50. Du varmaste held gjev bryllaupsqæve like vel.

51. Ein held sølv- og gull- bryllaup.

F. Gravøl.

52. "Lekta og gravarlaget", og prestem eller den som sala.

53. Ein gikk rundt og bad.

54. Et slikt "lag" har ein enno i kvar grend. Det er visse gardar som er med.

55. Ein dag: frukost, middag etter du kom att, og sidan kaffi og kveldsmat.

56. Ein hadde langbord.

57. Nei.

58. Middagen (kjøt eller fisk) var hovedmål, etter du kom frå gravplassen.

59. Var heimen liten, heldt dei lite gravøl, ein fann i alle høve plass til 5-6 mann, konene fekk helst mat etter ommeie var farn med like.

60. Kjenner ikkje til at konene kom med korg til gravferd.

61. Ukjent. 62. Ukjent. 63. Ukjent.

64. Flere dagers grav. ukjent no.

Det har etter kvart blitt skikk

med fjerre mål: kaffi för,
 og kaffi etter ferda, gjerne
 med noko middagsmat til.
 Etterkvart er det blitt skikk
 å ha både gravferd og breds-
 laup i næraste samlingshus
 eller skule. I gravferd samlast
 ein då i himnen og tek likevel
 ut der i frå. Mat, kaffi, får
 ein først etterpå i samlings-
 huset.

63. Ein skjuntjer ikkje rusdrikk i
 gravferd her.

64. Nei.

65. Ja 67. 66. Nei. 67. Nei. 68. Ein ber
 dei einno munneleg, men nemner
 det og i dødsannonsa, sumtid.
 Distrikt berre eit gravöl der ein
 berre had i annonsa.

69. Det byrja kring 1925. og
 er ikkje gjennomført i alle byg-
 der på Sunnmøre einno, etter
 det eg har høyr.

F. nye fester.

70. Nei. 71. Ja. Det byrja ca 1930.

72. Nei, såvidt eg veit.

73. Bløtkaker i sending frå
 slekt og venner.

74. Nei.

75. Skrivning i blad og aviser.